

تبیین نقش زنان در اقتدار اجتماعی نظام اسلامی ایران از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

سمیه قیاسوند، طلبه سطح دو، مدرسه علمیه الزهرا (س) همدان

چکیده

حضور زن در جامعه برای ایفای نقش فردی یا اجتماعی محل اظهار نظر بسیاری از اندیشمندان است و هر گونه پاسخی برای آن می تواند علاوه بر تصمیم گیری ها و جهت گیری های مختلف (سیاسی، اقتصادی و فرهنگی) باعث اقتدار اجتماعی نظام اسلامی باشد. هدف از انجام این مطالعه، بررسی نقش زن در اقتدار اجتماعی نظام اسلامی ایران است با توجه به ضرورت دستیابی به الگویی بومی در زمینه نقش اجتماعی زنان در اقتدار نظام اسلامی ایران، در این پژوهش از دیدگاه مقام معظم رهبری^(مدظله العالی) به عنوان یک اندیشمند برجسته مسلمان معاصر استفاده شده است. به گونه ای که آگاهی از آن باعث ارتقا اقتدار اجتماعی خواهد شد. به اعتقاد مقام معظم رهبری بانوان مسئولیت دارند که همچون مردان در جامعه حضور فعال داشته، دردهای عمومی جامعه را بفهمند و سعی در علاج آنها داشته باشند، در اداره جامعه اسلامی و پیشرفت جامعه اسلامی ایفای مسئولیت کنند. حوادث اخیر کشور در شهر یور و پاییز ۱۴۰۱ و بدنبال آن ایجاد اغتشاشات در سطح جامعه که با فتنه ای ایجاد شده از طریق سوء استفاده از جایگاه اجتماعی زن ایجاد گردید اهمیت مسئله توجه به نقش زن در اقتدار اجتماعی و ثبات نظام اسلامی را تعیین می کند و ضرورت توجه به این موضوع بیش از پیش اهمیت می یابد، آنچنان که رهبری لزوم بازنگری بر ارزشهای سازنده شخصیت زن را از زمان سالهای دفاع مقدس گوشزد نموده اند. روش پژوهش، از نوع کیفی کتابخانه ای و روش تحقیق، توصیفی - تحلیلی است و برای پاسخگویی به سؤالات پژوهش از دیدگاههای مقام معظم رهبری در حوزه نقش زن در اقتدار اجتماعی استفاده شده است. براساس یافته ها، ۴۰ مولفه در قالب هفت محوواصلی در ارتباط با مسئله استخراج شده است محورها شامل؛ شرایط حضور اجتماعی زنان (۹ مولفه)، جایگاه اجتماعی زنان (۶ مولفه)، مناصب عالیه زنان (۳ مولفه)، اشتغال زنان (۴ مولفه) تداوم نسل و فرزندآوری و تربیت آن (۶ مولفه)، تخصص گرایی در سطوح عالی (۵ مولفه)، ضرورت داشتن الگو (۵ مولفه) است. در نهایت براساس این یافته ها، به سؤالات تحقیق پرداخته شده است.

کواهینامه انتشار مقاله

عنوان مقاله

نقش بانوان در اقتدار اجتماعی نظام اسلامی ایران از دیدگاه مقام معظم رهبری

نویسنده/نویسندگان

حجت قیاسوند، سیمه قیاسوند

گواهی می شود مقاله با مشخصات فوق در کنگره ملی بانوی مبارز و انقلابی مریمه حبیلهچی (خواهر دباغ) با امتیاز چاپ در مجموعه مقالات منتشر شده است.
کمیته علمی کنگره از نویسنده/نویسندگان این مقاله برای نگارش این اثر با ارزش تقدیر می نماید.

سید محمد کاظم حجازی
بیر عتق

حسین سیدموسی صراف
وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

کلیدواژه‌ها: نقش زن، اقتدار اجتماعی، شرایط حضور اجتماعی، عرصه های حضور اجتماعی، مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

۱- مقدمه

تدوین الگوی پیشرفت اسلامی و ایرانی یکی از مسائل کلان و زیربنایی کشور است؛ الگویی که باید براساس مبانی فکری، ارزشها و فرهنگ غنی اسلامی و ایرانی ترسیم شود. تحقق پیشرفت در عرصه های گوناگون فکری، علمی، رفاهی، معنوی و مانند آن در درجه اول نیازمند وجود نیروی انسانی پاک و کارآمد است (متین و وجدانی، ۱۳۹۸، ۸۴). براساس فرمایشات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، ما برای پیشرفت کشور به تربیت انسانهای بلندنظر، صبور، خوشبین و امیدوار، بانشاط و باتقوا نیاز داریم و تنها چنین نسلی می تواند جامعه را به پیش ببرد و خوشبخت کند (۱۳۹۰/۲/۱۴). تربیت چنین نسلی در دامن خانواده های مسئولیت پذیر، آرام، بانشاط و اخلاقمند آغاز می شود و تردیدی نیست که مادران در این زمینه مهمترین نقش را بر عهده دارند و جامعه ی اسلامی، بدون بهره مندی کشور از نهاد خانواده ی سالم، سرزنده و بانشاط، اصلاً امکان ندارد پیشرفت کند. (۱۳۹۰/۱۰/۱۴). به عبارتی ایشان مسئله ی زن و خانواده را برای کشور، جزو مسائل درجه ی یک میدانند. مقام معظم رهبری (مدظله العالی) نقش و سهم بانوان در نظام اسلامی را یک نقش فوق العاده دانسته و بیان میدارند که زنان، هم در دوران مبارزه هم در دوران انقلاب و دفاع مقدس و بعد از آن نقش داشتند (۱۳۹۰/۱۰/۱۴).
با نظر به اهمیت خانواده و امر تربیت (با محوریت نقش مادر)، یکی از مسائل مهمی که در این حوزه مطرح می شود، مسئله حضور اجتماعی زن در اقتدار نظام جمهوری اسلامی است. با توجه به افزایش تعداد زنان تحصیل کرده در ایران و گرایش روزافزون آنها، حضور اجتماعی زنان بسیار مهم است. به نظر میرسد اگر حضور اجتماعی با آگاهی و عقلانیت مدیریت شود، می تواند به پیشرفت زنان، سلامت و پایداری نهاد خانواده و در نهایت ضمن پیشرفت جامعه باعث اقتدار نظام جمهوری اسلامی شود.

در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران علاوه بر مناصب مدیریت، در مناصب دیگری نظیر عضویت در مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای عالی امنیت ملی، شورای بازنگری در قانون اساسی، ریاست بر سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی، خبرگان رهبری براساس اصول قانون ایران، حضور عضویت و ریاست زنان منع قانونی ندارد. در قانون اساسی احراز چنین مسئولیتهای خطیر سیاسی با محدودیت قانونی روبرو نیست؛ اگرچه تا به حال در مناصب کلیدی یاد شده حضور زنان را شاهد نبوده ایم. مسائل مرتبط با زنان در طول تاریخ و خصوصاً در سده های اخیر از اهمیت فراوان و در خور

توجهی برخوردار بوده است (دیپانیا و همکاران، ۱۴۰۰، ۸۷) طبق فرمایش مقام معظم رهبری^(مدخله العالی) حضور اجتماعی زنان طبق شرایطی میسر است. با توجه به حوادث اخیر کشور (شهریور ۱۴۰۱) و بدنبال آن ایجاد اغشاشات در سطح جامعه و به شهادت رسیدن تعدادی از نیروی انتظامی و بسیجیان که با فتنه‌ی ایجاد شده از طریق زن ایجاد گردید اهمیت مسئله توجه به نقش زن در اقتدار و ثبات نظام اسلامی را بیش از پیش تعیین میکند و ضرورت توجه به این موضوع بیش از پیش اهمیت می‌یابد. آنچنان که رهبری لزوم بازنگری بر ارزشهای سازنده شخصیت زن را زمان سالهای دفاع مقدس گوشزد نموده‌اند (۱۳۶۶/۱۱/۱۷).

هدف از انجام این مطالعه، بررسی نقش حضور اجتماعی زن در اقتدار نظام اسلامی ایران است با توجه به ضرورت دستیابی به مدلی بومی در زمینه نقش اجتماعی زنان در اقتدار نظام اسلامی ایران، از دیدگاه مقام معظم رهبری به عنوان یک اندیشمند برجسته مسلمان معاصر استفاده شده است. ضرورت تحقیق نیز از آن جهت است که؛ اهداف و راهبردهای حضور اجتماعی زن که توسط مقام معظم رهبری امام خامنه‌ای^(مدخله العالی) در سخنرانیها، بیان شده است، در جامعه‌ی علمی و پژوهشی، مورد غفلت قرار گرفته و ضرورت توسعه و تعالی اثر حضور اجتماعی زنان در اقتدار نظام جمهوری اسلامی بدلیل بی‌توجهی به آن، نهادینه نشده است، در نتیجه پتانسیل و زمینه جهت ضعف جامعه بر اثر این غفلت ایجاد گردیده و باعث بروز فتنه‌ها در سطح جامعه میگردد، لذا تأکید بر نقش حضور اجتماعی زنان در تحقق اقتدار نظام از اهداف راهبردی نظام خانواده و همچنین بیانات مقام معظم رهبری^(مدخله العالی) در سه دهه‌ی اخیر است. امروزه تحلیل اهمیت و جایگاه اثر حضور زنان در اقتدار نظام به موضوعی راهبردی در مطالعات زنان تبدیل شده است. بنابراین پژوهش حاضر با هدف ارائه اثر حضور اجتماعی زنان در اقتدار نظام بر اساس دیدگاه فرماندهی معظم کل قوا؛ حضرت امام خامنه‌ای^(مدخله العالی) در صدد پاسخگویی به سؤالات زیر است:

- از دیدگاه مقام معظم رهبری عرصه‌های مختلف حضور اجتماعی زنان در استحکام درونی نظام چیست؟
 - شرایط حضور اجتماعی زنان در جامعه چگونه است؟
 - زنان چگونه میتوانند در استحکام درونی نظام از دیدگاه فعالیتهای اجتماعی مشارکت داشته باشند؟
 - الگوی تاریخی برای حضور اجتماعی زنان کدام است؟
 - اشتغال زنان در جامعه چه تاثیری در اقتدار اجتماعی نظام اسلامی دارد؟
- مطالعه و بررسی اندیشه‌های معظم‌له در مقطع کنونی نه تنها از اهمیت علمی و پژوهشی برخوردار است، بلکه رسالتی تاریخی است که بر عهده کارشناسان و محققان کشور قرار گرفته است. از سویی اجرای منویات و اوامر رهبری^(مدخله العالی) مستلزم فهم صحیح اوامر و نواهی و درک مبانی و چارچوبهای اندیشه‌ای رهبری انقلاب اسلامی است و از سوی دیگر تلاش برای ماندگاری و دوام تأثیر این اندیشه، منوط به واکاوی مؤلفه‌ها و چارچوبهای آن است که در این پژوهش در پی آن هستیم.

۲- پیشینه تحقیق

در بحث پیشینه تحقیق، آثار مرتبط با مطالعه‌ی حاضر را می‌توان در سه دسته تقسیم‌بندی کرد: الف) کتابها؛ در زمینه زن و خانواده و حضور اجتماعی زنان کتابهای مختلفی انتشار یافته است. در این بخش به معرفی کتابهایی که حاوی بیانات معظم‌له با موضوع زن و حضور اجتماعی آن است پرداخته میشود. کتاب "نقش و رسالت زن (عرصه‌های حضور اجتماعی زن)" که برگرفته از بیانات معظم‌له است که مطالب آن در سه محور؛ جایگاه اجتماعی زن، تعلیم و تربیت زنان و نقش زن در انقلاب اسلامی آمده است (بانکی‌پورفرد، ۱۳۹۳) کتاب "ترسیم مساله زن و خانواده در گفت‌وگو مقام معظم رهبری (مدخله العالی)" شامل دو بخش اصلی، پیوست و نمودارهای آماری است. این اثر دارای ویژگیهایی همچون؛ خلاصه گویی بیانات معظم‌له در

قالب یکسری جداول، ارائه نتایج به دو صورت کمی و کیفی، استفاده از زبان نموداری است (ناقدی، کاردونی، ۱۳۹۳). کتاب "آینه زن، مجموعه موضوعی سخنان رهبری" است که در محورهای مختلف به بیانات مقام معظم رهبری پیرامون بحث زن پرداخته شده است (بانکی پور فرد، ۱۳۸۱). کتاب "زن ریحانه آفرینش" در بخشهای مختلفی به بیان فهرست موضوعی در پانزده سخنرانی در دیدار با اقشار مختلف بانوان آمده است (دفتر نشر آثار مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، ۱۳۸۱).

ب) مقالات؛ در مقاله "گفتمان قرآنی در ابعاد حضور اجتماعی زن" با استادات قرآنی، تاییدات روایی و استدالات عقلی به بررسی و تبیین حضور اجتماعی زن در سه محور وجوب حضور، ابعاد حضور (سیاسی، اقتصادی، نظامی و فرهنگی) و شرایط حضور در اجتماع با روش توصیفی تحلیلی بر مبنای عقلی منطقی می پردازد و نتیجه می گیرد که حضور در اصل مجاز است و در بعضی شرایط وجوب پیدا می کند و این حضور در همه ابعاد و البته با شرایط خاص خود است (آهی، ۱۳۹۵). در مقاله "بازنگری مبانی فکری-کلامی الگوهای اجتماعی زن" نتایج بیان میدارد که اسلام در افقی بالاتر، شرایط اثر زن را کلان تر و جدی تر از حضور اجتماعی به معنای متداول و اشتغال در نظر گرفته است. همچنین مسوولیت دینی و تمدنی زن را به خانواده تقلیل نداده است، همچنانی که خانواده و نقش بی بدیل زن را در تاریخ سازی کم اثر ندیده است. تدوین الگوی جامع زن مسلمان از اولویت های پژوهشی است که در برخی از مراکز ذی ربط آغاز شده و ادامه دارد. مقاله حاضر در صدد بیان مبانی کلامی این الگوست (دیرباز، وفائی صدر، ۱۳۹۴).

برگزاری همایشها با محوریت زن و خانواده یکی از منابع دسترسی به مطالعات گذشته است که در بعضی از مقالات ارایه شده مسئله زن و خانواده از دیدگاه رهبری (مدظله العالی) مطرح شده است. به عنوان مثال در چهارمین همایش نواندیشی دینی با محوریت خانواده و زنان برخی مقالات به دیدگاه رهبری (مدظله العالی) پرداخته شده است از جمله؛ بررسی نقش زن در خانواده از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) است (مصری، ۱۳۹۰). با مرور اجمالی بر پیشینه تحقیق حاضر میتوان بیان داشت که همه مطالب از یک منبع اصیل تغذیه میشوند ولی هر یک به فراخور موضوع خود با همدیگر متفاوت است و در مطالب، از زوایایی موضوعی خاص مورد بحث قرار می گیرد. مطالعه حاضر به دیدگاه اثربخشی نقش اجتماعی زن بر اقتدار نظام جمهوری اسلامی پرداخته و با توجه به بررسی گسترده بیانات معظم له (مدظله العالی) و با توجه به بررسی تخصصی اقتدار جامعه اسلامی از جایگاه ویژه و ممتازی نسبت به مطالعات گذشته برخوردار است. در این مطالعه رویکرد بررسی مطالب کاملاً با مطالعات گذشته متمایز بوده و از روش تحلیل محتوی بر اساس محوربندی و تعیین مقوله های مفهومی بهره گرفته شده است.

۳- دیدگاه نظری تحقیق

یکی از ملزومات اساسی هر پژوهش علمی طراحی چارچوبی نظری است که بتواند پژوهشگر را در یافتن پاسخهای صحیح برای سؤالات اصلی پژوهش یاری کند (سید امامی و کاووس، ۱۳۸۷). به همین علت برای فهم وسعت اثر نقش زنان در اقتدار اجتماعی نظام اسلامی ایران ناگزیر از طراحی چارچوب نظری روش مندی هستیم که به درک هرچه بهتر این مسئله یاری رساند. یکی از منطقی ترین روشها این است که اندیشه و بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) را در حوزه زنان و خانواده بر اساس اثرگذاری بر اقتدار اجتماعی نظام اسلامی ایران مورد بررسی قرار دهیم تا ابعاد وجودی مسئله برای نقش زنان به طور شفاف مشخص گردد. بر همین علت ابتدا به ارائه مفاهیم و سپس ابعاد چارچوب نظری در حوزه نقش اجتماعی زنان در نظریه اقتدار اجتماعی مقام معظم رهبری (مدظله العالی) پرداخته شده تا بر اساس ادبیات فوق مدل مفهومی مطالعه تعیین گردد.

۳-۱- **اقتدار ملی:** اقتدار ملی دست قدرتمندی است که مجموعه نیروهای فعال قوای سه گانه در تشکیل آن سهم دارند و باید وظیفه خودشان را با شجاعت و اقتدار و امید و بدون رودربایستی و با همکاری کامل انجام دهند. یک ملت اگر اقتدار ملی داشته باشد - اقتدار در زمینه اقتصاد، سیاست،

فرهنگ و سازمندی دولتی - مشکلات مادی و معنوی حل خواهد شد. وقتی در عرصه بین‌المللی، مسؤولان کشور، با عزت و سربلندی و استغناء در مجامع جهانی شرکت میکنند و حرف حق خودشان را با شجاعت بر زبان می‌آورند و در معامله و مبادله با دولتها، منافع ملی را مد نظر میگیرند و مصالح را ملاحظه و به نفع کشور کار میکنند، ملت که در جریان این کارها قرار میگیرد، احساس اقتدار میکند. اقتدار ملی به دو عنصر اصلی نیاز دارد: یکی این که؛ همه افراد وظایف خودشان را با قاطعیت انجام دهند. دوم این که؛ قوای سه‌گانه با هم همکاری کنند (بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی)

۲-۳- شاخصه‌های اقتدار و استحکام ملی

ساخت درونی نظام متشکل از اجزا و واحدهای به هم پیوسته ای است که برآیند افزایش توان هر یک از این واحدها می‌تواند منجر به تقویت اقتدار ملی در یک کشور گردد. اجزای ساخت درونی نظام هم در حوزه‌های نرم افزاری و هم در حوزه‌های سخت افزاری با تکیه بر ظرفیت‌های بومی و توانمندی‌های داخلی قابل تعریف هستند (شایگان و مومنی‌راد، ۱۳۹۷: ۵۰). مقام معظم رهبری^(مدظله العالی) هم ضرورت و نتیجه استحکام درونی نظام را حفظ کشور از هر افزون‌طلبی و انحصارطلبی و ماجراجویی و تجاوز و بحران‌سازی میدانند. ایشان معتقدند که اگر کشوری نتواند از لحاظ اقتصادی، علمی، از لحاظ زیرساخت‌های پیشرفت، خودش را تأمین کند و رشد پیدا کند، بی‌رحمانه مورد تجاوز قرار خواهد گرفت رسیدن به رشد و پیشرفت و نیز عدم دخالت دیگران در اقتصاد و فرهنگ و سیاست و سرنوشت یک ملت نیاز به استحکام درونی و داخلی کشور دارد.

مقام معظم رهبری^(مدظله العالی) "تأثیر حضور مردم در صحنه" را در اقتدار نظام جمهوری اسلامی ایران و اقتدار کشور بی‌ظیری میدانند. ایشان در ادامه بیان میکنند که؛ ما ابزارهای نظامی، ابزارهای سیاسی، ابزارهای اقتصادی را قدرت‌افزا و قدرت‌زا میدانیم برای کشور، اما هیچ کدام به اندازه‌ی حضور مردم نیست؛ حضور مردم، نظام جمهوری اسلامی را به معنای واقعی کلمه قدرتمند میکند (۱۴۰۰/۳/۲۶). به عبارتی؛ حضور ملت ایران مهم‌ترین عامل اقتدار است و این حضور در جاهای متعددی است؛ یکی از مهم‌ترین انتخابات است. در انتخابات حضور ملت ایران کشور را بیمه میکند، دشمن را مأیوس میکند. (خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۹۸/۱۰/۲۷) از جهت وجهی خارجی انتخابات و حضور مردم و مشارکت مردم، نشان‌دهنده‌ی اقتدار ملی است. وقتی همه احساس کنند در دنیا - دشمن و دوست - که این ملت هوشیار است، بیدار است، سر پا است، عازم است، پُرانگیزه است، این کشور یک اقتداری، یک هیتی در چشم همه پیدا میکند؛ چه دوست و چه دشمن. سخنرانی نوروزی خطاب به ملت ایران (۱۴۰۰/۱/۱). رهبر انقلاب پیشرفته‌ها را زمینه‌ساز استحکام و اقتدار نظام خواندند و افزودند: هدف دشمن متزلزل کردن ارکان اقتدار نظام است، بنابراین همه باید موضوع پیشرفت را با جدیت دنبال کنند. (دیدار مردم اصفهان با رهبر انقلاب ۱۴۰۱/۸/۲۸)

رهبری ایمان و پایداری ملت ایران و ایستادگی آنان در مقابل زیاده‌خواهی‌های آمریکا را عامل اصلی اقتدار جمهوری اسلامی ایران دانستند و تأکید کردند: علت هراس قدرت‌ها از ملت ایران و انواع توطئه‌ها ضد این ملت، اقتدار بر مبنای اسلام است و دشمن از «اسلام مقتدر» و «اسلام شجاع» می‌ترسد. رهبر انقلاب اسلامی با تأکید بر اینکه مواضع و عملکرد صادقانه‌ی جمهوری اسلامی ایران، عامل اصلی تأثیرگذاری ایران در میان مسلمانان و یکی دیگر از عوامل اقتدار نظام اسلامی است، خاطرنشان کردند: تاکنون نه وعده‌های طواغیت توانسته ملت ایران را فریب دهد و نه تهدیدهای آنها موجب ترس ملت شده است. دیدار شرکت کنندگان در مسابقات بین‌المللی قرآن با رهبر انقلاب (۱۳۹۵/۲/۲۹) ایمان بالای شهیدان مدافع حرم و صبر و بردباری خانواده‌های آنها را از جمله ابعاد این موضوع شگفت برشمردند و خاطرنشان کردند: یک بُعد دیگر این ماجرا، عناصر اقتدار نظام جمهوری اسلامی ایران است که بر پایه‌ی ایمان و عزم و اراده‌ی انسان‌های مؤمن و مجاهد و شهدا استوار است. رهبر انقلاب اسلامی با تأکید بر اینکه دشمنان نظام اسلامی هیچ‌گاه توانایی درک و فهم پایه‌های اقتدار و توانمندی نظام را ندارند، گفتند: شهدا و خانواده‌های آنان ستون‌های صخره‌وار نظام جمهوری

۵-۵- مقوله های اشتغال زنان در جامعه

اشتغال زنان یکی از واقعیتهای جامعه امروز است. شکوفا شدن توانمندیهای زنان در عرصه های گوناگون، تمایل آنها برای سهمین شدن در فعالیتهای اقتصادی و مهم جامعه، دغدغه شخصی آنها برای داشتن یک حرفه تخصصی و پیشرفت اجتماعی - اقتصادی، احساس مسئولیت برای کمک به تأمین هزینه های بالای زندگی (و گاه اصرار همسران به این امر) و گاه ضرورت قطعی برای اشتغال زنان در حرفه های خاص از یک سو و محدودیتهای جسمی و روانی، وظایف سنگین همسرداری، عشق به فرزند و تمایل به فراهم کردن بهترین مراقبت و تربیت او از سوی دیگر، مادران امروز را دچار چالشی اساسی کرده و بیش از پیش تحت فشار قرار داده است. مادران هم به عنوان نیمی از قشر فعال جامعه (در عرصه های اجتماعی و اقتصادی) و هم به عنوان رورشدندگان اصلی نسلهای آتی، باید با علم و آگاهی و عقلانیت و به دور از تبلیغات فمینیستی یا تمایلات فردگرایانه، برای این امر مهم تصمیمگیری کرده و فعالانه آن را مدیریت کنند (متین و وجدانی، ۱۳۹۸: ۹۹-۱۰۰). به بیان مقام معظم رهبری، در جامعه امروز برخلاف گذشته، زنان میتوانند در محیطی اسلامی رشد کرده و در اساسی ترین مسائل اجتماعی ایفای نقش کنند (۱۳۹۱/۴/۲۱). حتی اینکه اسلام روی حقوق و وظایف زن در خانواده تأکید میکند به این معنا نیست که زن را از شرکت در مسائل اجتماعی و فعالیتهای عمومی منع کند؛ بلکه او میتواند در حالی که مادر و همسری خوب باشد، با حضور در اجتماع و اشتغال نیز ایفای نقش کند (۱۳۸۴/۵/۵). به بیان مقام معظم رهبری، از نظر اسلام، میدان فعالیتهای اقتصادی برای زنان، کاملاً باز است؛ اما اشتغال وظیفه آنها نبوده و بر ایشان واجب نیست. بنابراین اجبار بانوان به انجام کارهای سنگین اجتماعی و پذیرفتن شغل و کمک به تأمین هزینه خانواده صحیح نیست و نوعی تحمیل و ظلم بر زن محسوب میشود باید از زنان متناسب با توانشان توقع داشته باشند و کاری بیش از حد توان او بر وی تحمیل نکنند (۱۳۸۵/۶/۲۸). با بررسی کلیدواژه اشتغال زنان در جامعه در بیانات رهبری و دسته بندی آن مولفه های اشتغال زنان به شرح جدول ۳ است.

مؤلفه های اشتغال زنان در جامعه	نمونه بیانات
حفظ خصوصیات زنانه	
تناسب با ترکیب جسمانی و روانی زن	اساسی ترین کار زن، کاری است که با خلقت زنانه ی او با احساسات و عواطف به ودیعت نهاده ی الهی در وجود او، همخون و هماهنگ باشد (۱۳۶۷/۱۰/۲۲)
محرم و نامحرم در محیط کار	این خیل عظیم احکام مربوط به زن و مرد و محرم و نامحرم و حجاب، برای همین است، صدی هشتاد نود درصدش برای این است که شما دو تا با هم در خانه با محبت زندگی کنید. اگر شما که در کوچه راه میروید، این را ملاحظه نکردید، صد جا دلت مشغول میشود و دیگر خانه برایت رنگی ندارد؛ او هم همینطور است بیانات در مراسم عقد ازدواج (۱۳۷۸/۱/۲۴) تکبیر از همه انسانها مذموم است، مگر از زنان در مقابل مردان نامحرم! زن باید در مقابل مرد نامحرم متکبر باشد (۱۳۷۱/۹/۲۵)
شغل مقدس پرستاری بانوان	اولین اشتغال که برای زنان مطرح میشود پرستاری است طبیعتی، مناسب ترین و شاید مهمترین اشتغالها این است (۱۳۶۰/۱۱/۳۰)
زن و سینما	در تولیدات صدا و سیما نقش زن هر چه برجسته تر شود خیلی بهتر است. زنهای ما مظلومند
زن و تحصیل و دانشگاه	رشته پزشکی برای خانمها از اولویت برخوردار است. من طرفدار این هستم که زنان در جامعه ی ما در همه ی رشته ها دانشمند بشوند. جامعه به تحصیلات دختران نیازمند است.

جدول ۳. مؤلفه های اشتغال زنان

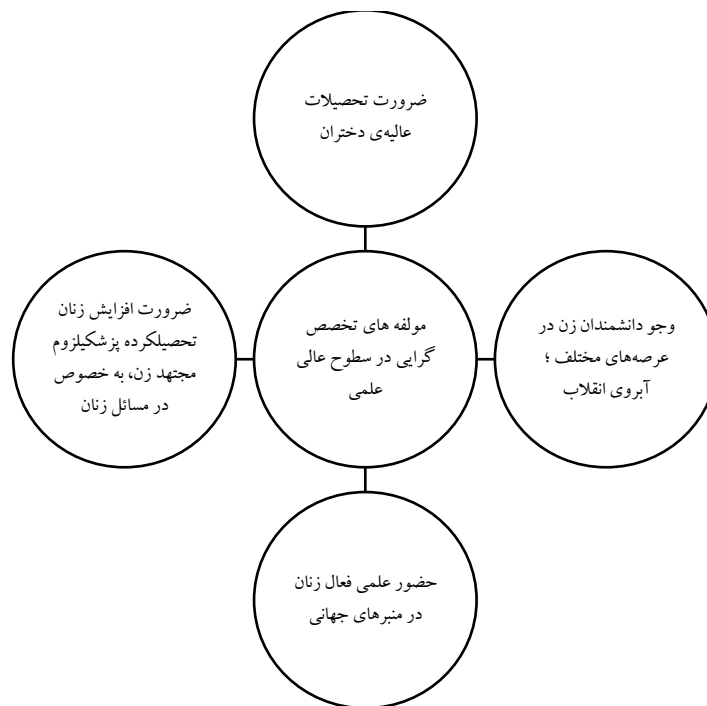
۶-۵-مقوله های محور تداوم نسل فرزندآوری و تربیت فرزندان جهت ایجاد جامعه ی مطلوب اسلامی

مؤلفه های محور تداوم نسل و تربیت فرزندان	نمونه بیانات
اولویت با مادری و تربیت فرزند	کسانی که فرزند و تربیت فرزند و شیر دادن به بچه و در آغوش مهر و عطوفت بزرگ کردن فرزند را برای کارهایی که خیلی متوقف به وجود آنها هم نیست، رها میکنند، دچار اشتباه شده اند. بهترین روش تربیت فرزند انسان، این است که در آغوش مادر و با استفاده از مهر و محبت او پرورش پیدا کند. اسلام با کار کردن زن موافق است. نه فقط موافق است، بلکه کار را تا آنجا که مزاحم با شغل اساسی و مهمترین شغل او، یعنی تربیت فرزند و حفظ خانواده نباشد، شاید لازم هم میدانند (۱۳۷۱/۹/۲۵) آن شغلی که شما بیرون دارید، اگر شما نکرديد، ده نفر ديگر آنجا ايستاده اند و آن کار را انجام خواهند داد. بنابراین اولویت با این کاری است که بدیل ندارد (۱۳۹۰/۱۰/۴)
تربیت فرزند، با رفتار و گفتار و عاطفه	مادر میتواند فرزندان را به بهترین وجهی تربیت کند. تربیت فرزند به وسیله ی مادر، مثل تربیت در کلاس درس نیست؛ با رفتار است، با گفتار است، با عاطفه است، با نوازش است، با لالائی خواندن است؛ با زندگی کردن است. مادران با زندگی کردن، فرزند تربیت میکنند. هرچه زن صالح تر، عاقل تر و هوشمندتر باشد، این تربیت بهتر خواهد شد (۱۳۹۲/۲/۱۱)
بهترین جای تربیت فرزند، آغوش مادر است	کسانی که فرزند و تربیت فرزند و شیر دادن به بچه و در آغوش مهر و عطوفت بزرگ کردن فرزند را برای کارهایی که خیلی متوقف به وجود آنها هم نیست، رها می کنند، دچار اشتباه شده اند. بهترین روش تربیت فرزند انسان، این است که در آغوش مادر و با استفاده از مهر و محبت او پرورش پیدا کند. زانی که فرزند خود را از چنین موهبت الهی محروم می کنند، اشتباه می کنند؛ هم به ضرر فرزندشان، هم به ضرر خودشان و هم به ضرر جامعه اقدام کرده اند. اسلام، این را اجازه نمی دهد
همسر و تربیت فرزند گامی اساسی در راه پیشرفت جامعه	ازدواج و تشکیل خانواده و تولید فرزند و زندگی با همسر و تربیت فرزند از قدمها و گامهای ضروری و لازم در راه پیشرفت به سوی آن سرمنزلی که هدف و مقصود از حیات ما است
ازدواج به هنگام	ازدواج بهنگام و بدون تأخیر یکی از کارهای لازم و واجب است؛ فرزندآوری و تکثیر نسل یکی از آن وظایف مهم و اساسی است که بایستی انجام بگیرد که هر دوی اینها -هم ازدواج زود هنگام و بهنگام، و هم تکثیر نسل - جزو نیازهای حیاتی امروز کشور و فردای کشور است
حقیقت هنر زن	فرزندآوری یکی از مهمترین مجاهدتهای زنان و وظائف زنان است؛ چون فرزندآوری در حقیقت هنر زن است؛ اوست که زحماتش را تحمل میکند، اوست که رنجهایش را می برد، اوست که خدای متعال ابزار پرورش فرزند را به او داده است.

جدول ۴. مؤلفه های محور تداوم نسل و تربیت فرزندان

۷-۵-مقوله های محور تخصص گرایی زنان در حضور اجتماعی زنان

تخصص گرایی در سطوح عالی به عبارتی حضور در عرصه های علمی یکی از مناسب ترین زمینه ی فعالیت اجتماعی زنان است که در تصویر ۵ مؤلفه های آمده است.

تصویر ۵. مقوله های محور تخصص گرای زنان در حضور اجتماعی زنان

۸-۵- مقوله های ضرورت داشتن الگو برای زنان جهت حضور اجتماعی

یکی از کمبودهای مهم در جامعه ما مشخص نبودن الگوی زن مسلمان بوده است که بخاطر همین کمبود، فرهنگهای اجنبی مدت‌ها در جامعه ما مجال تاخت و تاز یافتند (۱۳۶۴/۱۲/۱۱). رهبری نبودن الگوی واضح را عامل گرایش به فرهنگهای بیگانه دانسته (۱۳۶۴/۱۲/۱۱) و تاکید دارند که تربیت زنان بر اساس الگوی اسلامی است (۱۳۷۶/۷/۳۰). برای جوان مسلمان پیدا کردن الگو مشکل نیست و الگو هم کم نیست (۱۳۷۷/۲/۷). فاطمه زهرا (علیه السلام) و زینب کبری (علیه السلام) الگوی زنان مسلمان هستند (۱۳۷۴/۷/۱۲) از الگوی زنان در اسلام سکینه (س) دختر امام حسین (ع) و شاگرد زینب کبری (س) است ایشان مشعل معرفت و دانش بود (رهبری ضمن بیان الگوی غربی خیانت به انسانیت را با ارائه الگوهای فاسد از طف غرب دانسته کسانی که به دروغ شعار آزادی زن را دادند می‌خواهند او را به اسارت فرهنگ مصرفی و مصرف فرهنگ منحط مخرب بکشند (۱۳۶۶/۱۱/۲۰). رهبری بیان میدارد زن ایرانی الگوی زنان در حجاب و حرکتهای اجتماعی است (۱۳۶۳/۱۲/۱۳) با بررسی کلیدواژه الگو برای حضور اجتماعی زن در بیانات رهبری و دسته بندی آن مولفه‌های الگو به شرح جدول است.

مؤلفه های ضرورت الگو برای حضور اجتماعی زن	نمونه بیانات
ضرورت الگو	یک خصوصیات اصلی در شخصیت هر انسانی هست آن‌ها را بایستی مشخص کنید و الگو را در آنها جستجو کنید. (۱۳۷۷/۲/۷)
آثار تربیت زنان بر اساس الگوی اسلامی	وقتی زن مسلمان اگر جامعه اسلامی بتواند زنان را با الگوی اسلامی تربیت کند آ وقت زن به مقام شامخ حقیقی خود نائل آمده است (۱۳۷۶/۷/۳۰).
معرفی زنان الگو	زنان برجسته بسیاری در صدر اسلام، در میدانهای علمی، سیاسی و حتی در میدانهای جنگ حضور داشته‌اند و در عین حال حجاب خود را حفظ می‌کردند و نقش خود در خانواده را ایفا میکردند.
الگوهای منحط غربی	الگوی غربی زن را وسیله التذاذ مرد دانسته (۱۳۷۰/۸/۲۲) و با ارایه الگوهای فاسد به انسانیت خیانت کرده است (۱۳۶۶/۱۱/۲۰)

جدول ۵. مولفه های ضرورت الگو برای حضور اجتماعی زن

۴- نتیجه گیری

حضور زنان در اجتماع یک نوع پاسخ به نیاز فطری آنان است که فقط در یک بعد قابل بررسی نیست بلکه مستلزم بررسی آن در تمام ابعاد اجتماعی است. همانطور که در قرآن کریم آمده است حضور اجتماعی زنان با ابعاد متعدد سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی با رعایت شرایط و قوانین اسلامی در همه ی ابعاد آمده است. بنابراین سعی شده است در بخش مبانی نظری چارچوب نقش زن در اقتدار اجتماعی تعیین و بر اساس آن یافته های تحقیق صورت گرفته است. از دیدگاه رهبری مولفه هایی همچون؛ حضور مردم در صحنه، مشارکت در انتخابات، پیشرفتهای جامعه اسلامی، ایمان و پایداری ملت، خانواده های شهدا و جانبازان، حفظ دین و اعتقادات در میدانهای بین المللی (اقتدار فرهنگی)، حج معنوی، (اقتدار معنوی) باعث اقتدار نظام اسلامی میگردد. یافته ها نشان داد که معظم له در بیانات در ۷ محور اصلی (مقوله ها) و ۴۰ مولفه به نقش زن در اقتدار اجتماعی پرداخته اند. محورها شامل؛ شرایط حضور اجتماعی زنان (۹ مولفه)، جایگاه اجتماعی زنان (۶ مولفه)، مناصب عالیه زنان (۳)، اشتغال زنان (۴ مولفه) تداوم نسل و فرزندآوری و تربیت آن (۶ مولفه)، تخصص گرایی در سطوح عالی (۵ مولفه)، ضرورت داشتن الگو (۵ مولفه) است.

منابع

- دیرباز عسگر؛ وفایی صدر، فاطمه. ۱۳۹۴. بازنگری مبانی فکری-کلامی الگوهای اجتماعی زن، نشریه مطالعات راهبردی زنان (کتاب زنان)، ۱۷ (۶۸)، ۲۱۳-۱۶۷.
- بانکی پور فرد، امیرحسین. ۱۳۸۱. آئینه زن (مجموعه موضوعی سخنان مقام معظم رهبری. تهران انتشارات طه.
- بانکی پور فرد، امیرحسین. ۱۳۹۳. نقش و رسالت زن؛ عرصه های حضور اجتماعی زن. انتشارات انقلاب اسلامی. چاپ اول.
- دیابنیا، سارا؛ کاوه پیشقدم، محمدکاظم؛ مسعود غلامحسین ۱۴۰۰. موانع مشارکت حضور زنان در میزان تاثیر بر تفسیر قانون اساسی. نشریه زن و جامعه، ۱۲ (۴)، ۱۰۲-۸۳.
- سید امامی، کاووس. (۱۳۸۷). پژوهش در علوم سیاسی، تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم تحقیقات و فناوری و انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
- شایگان، فریبا؛ مومنی راد، فهیمه. ۱۳۹۷. نقش بانوان در استحکام درونی نظام از دیدگاه مقام معظم رهبری. مجله فقه و حقوق خانواده، ۲۳ (۶۸)، ۷۱-۴۷.
- متین، زهره؛ وجدانی، فاطمه. ۱۳۹۸. اشتغال و فرزندپروری براساس دیدگاه مقام معظم رهبری، فصلنامه علوم تربیتی از دیدگاه اسلام، دانشگاه امام صادق (ع) ۷ (۱۲)، ۱۰۲-۸۳.
- مصری، فخری. ۱۳۹۰. بررسی نقش زن در خانواده، جامعه از دیدگاه مقام معظم رهبری. چهارمین همایش نواندیشی دینی با محوریت خانواده و زنان دانشگاه شهید بهشتی.
- ناقدی، ایرعلی، کاردونی؛ راحله. ۱۳۹۳. ترسیم مسئله زن و خانواده در گفتمان مقام معظم رهبری. انتشارات تلاوت آرامش، تهران چاپ اول.

نوری، اکبر؛ یدالهی، رضا. (۱۳۹۷). ارائه منظومه فکری مقام معظم رهبری امام خامنه ای (مدظله العالی) در حوزه روابط متقابل جامعه و نیروهای مسلح. فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، ۱۶ (۷۲)، ۱۷۷-۲۰۲.

WWW.KHAMENEI.IR